

znalců jiných. Jde-li tu o dobrozdání lékaře nebo chemika, může býti požádána za dobrozdání některá lékařská fakulta zemí v říšské radě zastoupených, což může se státi rovněž, jedná-li se o důležitý nebo obtížný konkrétní případ (§ 126 tr. ř.). Otázky podřízeného významu vůbec nemají býti fakultě předkládány (výn. min. sprav. ze dne 18. května 1874 č. 6488). Podrobný předpis o soudním ohledání mrtvých vydaný nař. min. vn. a sprav. ze dne 28. ledna 1855 č. 26 ř. z. obsahuje též četná ustanovení především soudce se týkající.

Při hlavním přelíčení mají lékařští znalci podati svoje dobrozdání ústně a udati zároveň důvody, dále mají otázky jim od osob k tomu oprávněných kladené zodpovídati, po případě návrhům, které učiněny byly, odporovati. Předseda může otázky, jež se mu zdají býti nepřiměřenými zamítnouti (§ 249 tr. ř.). Nikdy nemá lékař vytýkati polehčující a přítěžující okolnosti.

Také v civilním sporu a v řízení nesporném mohou býti soudní lékaři činnými, jako při prohlášení za choromyslného nebo za blbého a s tím souvisejícím zřízením opatrovníka (§ 273 o. o. z.), jež může se státi toliko po vyslechnutí lékařů soudem k tomu ustanovených. Rovněž žádá zákon (§ 100 o. o. z.) přibrání »zkušených lékařů« ke konstatování impotence jakožto překážky manželství. Konečně jest potřebí znaleckého dobrozdání lékaře při nárocích na náhradu škody způsobené tělesným poškozením (§ 1325 až 1328 o. o. z.).

Lesy.

I. Hospodářství lesní.

Význam lesa spočívá netoliko v tom, že poskytuje dříví lidským potřebám nezbytné a různé jiné plody, nýbrž jmenovitě v tom, že lesy pohlcující a vydávající vlhkost příznivě působí na hospodářství polní. Hospodářství lesní zahrnuje v sobě pěstování dříví, t. j. soubor všech lesnicko-hospodářských pravidel, dle kterých lesy udržovány, rozplemeňovány a omlazovány býti mají a setbu lesní, která zlepšení a znovuzaložení zpustošených nebo nedostatečných lesů, jakož i vypěstění nových stromů za předmět má. Zásady hospodářství lesního musí však též na půdu, polohu a podnebí ohled bráti, zejména při volbě druhů dřev. Rozeznáváme několik způsobů lesního hospodářství a sice:

1. Hospodářství pasekové.
2. Hospodářství na vysoký les, při kterém stromy takového stáří dosáhnou, ve kterém podseknuty byvše znovu vyraziti mohou.
3. Hospodářství smíšené, při kterém lesní a polní hospodářství s chovem neb bez chovu dobytka buď za účelem vzájemného povznesení aneb jen v zájmu výchovy dříví prospěšně se spojuje.
4. Hospodářství na nízký les, při kterém stromy nad kořeny se urazí a vypučením z kořenů se omlazují, kdežto
5. při hospodářství na střední les omlazování pařezů semeny se umožňuje.

Lesní zákon pojednává v odstavci o »hospodářství lesním« o druzích lesů, jelikož zákonné normy o lesnictví a lesním hospodářství činí rozdíl mezi hvozdy rozsáhlými, státu neb obcím náležejícími a menšími soukromým osobám náležejícími lesy. Dle toho rozeznáváme:

- a) lesy čili hvozdy říšské, totiž lesy státní a takové, které se přímo spravují úřady státními;

b) lesy obecní, t. j. lesy a sadby lesní, jež náležejí obcím městským a venkovským;

c) lesy soukromé, t. j. lesy jednotlivých občanů státních, rozličných řádů, klášterů, obročí a nadací, konečně takových společenství, které se zakládají na poměru práva soukromého (§ 1 les. z.).

II. Ochrana lesů.

Ruku v ruce s hospodářstvím lesním kráčí ochrana lesů, t. j. soubor všech lesnicko-hospodářských a zákonných prostředků, kterými majitel k odvrácení škodlivých vlivů na půdu lesní a stav dříví, jakož i k udržení a rozmnožení výnosnosti lesa vládne. Sem patří: zjištění hranic lesa, ochrana lesů proti zanesení pískem, zbahnění, odplavení půdy, vysychání a pod., jakož i zlepšení těchto udržováním a rozmnožováním prstí, regulací vod a lesních cest, ochrana stromů proti poškozování lidmi i zvířaty, zejména škodlivými hmyzy lesními, myšmi, zvěří, lesním bejlím a proti škodlivým vlivům neorganické přírody, jako jsou lesní požáry, vichry, strže sněhu a ledu, mrazy, vedra, nemoci. Všobecný zájem proto toho vyhledává, aby stát péči měl jak ohledně hospodářství lesního, tak i ve příčině ochrany lesa, zejména v krajinách, které bohatstvím lesů se nehonosí.

Rakouský zákon lesní ze dne 3. prosince 1852 č. 250 ř. z. obsahuje v 1. odstavci (§§ 1—23) zákonnitá ustanovení na hospodářství lesní se vztahující, které majiteli nejen všeliké libovolné hospodaření, které by v soukromém zájmu k úplnému vyplenění lesů vésti mohlo, zapovídají, ale též s ohledem na veřejné zájmy volné užívání lesů v mnohém směru obmezují. Dle ustanovení zákona lesního ukládá se v prvé řadě držitelům lesů povinnost, za příčinou účelného hospodaření v lesích přiměřené velikosti odborné správce ustanoviti, kteráž vláda za způsobilé k tomu uzná, kdežto politickým úřadům, kterým provádění lesního zákona svěřeno jest, přísluší dozor, přiměřený vliv a v pádu potřeby vhodné zakročení, aby nařízením zákona držitelem lesa vyhověno bylo. Zároveň musí však státní moc pečovati o to, aby též majitelům menších lesů, zejména menším obcím účelné hospodaření doporučeno bylo a jim možnost se poskytla, aby ve příčině lesů neb důležitých opatření radu a pomoc zkušených lesníků sobě zjednatí mohli. Způsob, jakým by se toho docílilo, řídí se dle okolností jednotlivých případů (vým. min. orby ze dne 16. března 1872 č. 6.266).

Zákon zapovídá pustošení lesů a libovolné mýtní, nařizuje zalesňování vymýtných parcel a stanoví předpisy ohledně způsobu dobývání dříví a ohledně užívání jiných plodů lesních. V podstatě stanoví následující: Žádný les nesmí se zpustiti, t. j. nesmí se v něm tak hospodařiti, aby tím nastalo nebezpečství, že by se v něm dříví dále nemohlo pěstovati, nebo že by se stalo naprosto nemožným, aby se v něm dříví vychovalo. Bez úředního povolení nesmí nikdo les vymýtni nebo lesní půdy k jiným účelům užiti. Povolení k tomu uděluje, týká-li se to hvozdu říšských, ministerstvo orby, při obecních a soukromých lesích okresní hejtmanskví. Bližší ustanovení o tom obsahuje vým. min. orby ze dne 17. září 1884 č. 11.752. Jednal-li někdo svémocně, musí dotýčnou část lesa opět zalesniti a byl-li les zpustošen, peněžní pokutu zapraviti (§ 2.). Z částí lesa čerstvě vysekaných má se ve hvozdech říšských a obecních opět les nejdéle v 5 letech založiti (3). Hospodařiti v lese tak, že by tím sousední les uveden byl v nebezpečí, že by mohl vzíti škodu větry, jest zapovězeno. Zvláštní předpisy obsahuje zákon (§§ 6—7) ohledně ochran-

ných lesů, které ochranu skytají proti létavému písku, svaleninám a j. v., aneb které vysoko položeny jsouce, níže položené lesy a pole chrání. Hledě k tomu ustanovuje zákon na ochranu lesů, že lesy, které se nalezájí na půdě, která se snadno rozprchnouti může aneb na místech vysokých neb velmi příkrých, jenom po úzkých pruzích se vysekávají, znenáhla vymycovati a ihned náležitě zmladiti mají. Lesů vysokých, jež se nalézají na vrchním kraji lesní vegetace, smí se však jenom užívati prostředkem probírání.

Přestupky těchto nařízení trestají se peněžitými pokutami (§§ 6—8). Ve prospěch oprávněných ustanovuje zákon, že lesy, na kterých služebnosti váznou (lesní služebnosti), musí se netoliko udržovati, ale musí se v nich i způsobem příhodným trvale hospodařiti (§ 9). Kde toho žádá šetření podrostu, má se dobývati dříví na podzim nebo v zimě při sněhu, dříví pak poražené má se bez prodlení z lesa vykliditi. Z jara nebo v létě poražené dříví musí se před započítím příštího jara z lesa odstraniti. Když se stromy kácejí, dříví se dělá a vyváží, jest všeho se varovati, čím by se vedlejším stromům a mlází uškoditi mohlo (§ 16). Úřadu politickému přísluší přihlížeti k hospodářství ve příčině lesů v okrese jeho se nalézajících (§§ 22—23).

III. Zalesňování.

Všeobecně platí zásada, že lesy jen se zvláštním státním svolením trvale dříví zbaveny býti mohou a že tam, kde toto svolení vyžádáno nebylo, stát všech prostředků donucovacích užiti musí, aby libovolnému vymytění zabráněno bylo. Jedním takovým prostředkem jest zalesňování jednotlivých ploch, kterých dřívě jako lesa užíváno bylo a na kterých následkem špatného hospodaření dříví dále pěstovati nelze. Zalesňování děje se z pravidla ku návrhu technických orgánů lesních (lesní technické) nařízením politického úřadu. Jak političtí úřadové tak i technické orgány lesní mají si přesný a obsáhlý přehled všech poměrů svých okresů úředních zjednatí a všechna opatření v zájmu lesní kultury potřebná učiniti. Zalesnění jest provésti ve lhůtě politickým úřadem stanovené. Nestalo-li se tak ve lhůtě předepsané, musí politický úřad dotyčné osoby donucovacími prostředky (pokuty peněžní, po případě vězení) k tomu přidržeti (§ 2 pat. ze dne 3. prosince 1852 č. 250 ř. z.).

Povinnost zalesnění vztahuje se též na lesy, na kterých oprávnění k pastvě vázne. Zalesňování musí se prováděti dle systematického plánu a úřad jest oprávněn předložiti plánu za příčinou zkoumání neb svolení žádati. V jednotlivých zemích korunních (Tyroly, Vorarlberk) platí nařízení, že při prodejších dříví ze soukromých a obecních lesů přiměřená kauce u berního úřadu složena býti musí, aby zalesnění bylo zabezpečeno. Zásadou při zalesňování jest, že jen takové plochy zalesněny býti mají, kterých již dřívě jako lesů užíváno bylo a o nichž předpokládá, že na nich s prospěchem dříví pěstovati lze. Jedná-li se o mýtiny velkého rozsahu, jichž zalesnění v zájmu kultury aneb z jiných veřejných ohledů jest žádoucí, mohou účastníkům v pádu potřeby ve příčině rostlin, semen atd. nejen případné rady uděleny býti, ale lesní technické mohou též opatření sazenic prostředkovati. Politické úřady mají tudíž k tomu hleděti, aby v jednotlivých obcích a na útraty těchto školky zřízeny byly, ze kterých by majitelé menších lesů potřebné sazenice proti přiměřenému zaplacení odebírali mohli. Úřad jest povinen nařízená zalesnění v evidenci míti. Zalesnění nařídí po-

litický úřad zvláštním nálezem, ve kterémž jest označiti způsob jakým ono provedeno býti má, a vyžaduje-li toho zalesnění, musí politický úřad ve příčině správy provádění a dozoru nad ním zvláštní opatření učiniti (§ 4 nař. min. orby ze dne 3. července 1873 č. 52 ř. z.).

IV. Lesní služebnosti.

1. Pojem. Lesní služebnosti jsou služebnosti, na základě kterých určitá osoba jako taková nebo jako majitelka určitého pozemku oprávněna jest cizího lesa neb části jeho v jistém směru užívatí.

2. Vznik. Služebnosti lesní vznikají těmitěž způsoby jako všechny ostatní služebnosti; zakládají se na právoplatném činu vůle vlastnickovy (smlouva, poslední pořízení, darování), na rozsudku (zejména při dělení), na promlčení (§ 480 o. o. z.). Patentem ze dne 5. července 1853 č. 130 ř. z. doznaly způsoby vzniku lesních služebností mnohých zákonitých obmezení. Dnem vyhlášení tohoto patentu počínaje nemohou práva bráti dříví z lesa, právo pastvy a právo k plodinám lesním vydržena býti. Taková práva mohou nyní vůbec jedině písemnou smlouvou, posledním pořízením aneb nálezem soudním při rozdělení společných pozemků vydaným jen tehdy nabyta býti, když úřad uzná, že služebnost zemědělským ohledům se nepřičí a když výkon její připustí. V žádném případě nelze připustiti úmluvu, že služebnost má býti nevyvazitelná. Bylo-li takové ustanovení připojeno, jest neplatným a považuje se jako by nebylo připojeno (§ 43 cit. pat.).

3. Zásady. Obsahem služebnosti jest právo služebného pozemku užívatí. Toto oprávnění musí panujícímu pozemku skytati jistou výhodu. Povinnost nemůže spočívatí v tom, aby někdo něco konal nebo plnil, nýbrž jedině v tom, aby něčeho snášel neb opomíjel. Zásada, že služebnost bez porušení podstaty věci služebné vykonávána býti musí, jest vzhledem ku zvláštnímu účelu lesa a lesních požitků ve příčině služebností lesních ještě důležitějšího významu. Oprávněný smí práv svých jen potud užívatí, pokud tím trvalé a řádné hospodářství lesní netrpí; musí si tudíž obmezení svého práva služebnosti v té míře dáti líbiti, která účelům řádného hospodářství lesního odpovídá. Je-li objem požitků lesních neurčitý, může oprávněný při osobní služebnosti jen tolik z lesa bráti, kolik pro jeho potřebu, při pozemkových služebnostech jen tolik, kolik pro potřebu panujícího pozemku jest nutno. Pro objem a způsob vykonávání lesních služebností jsou v prvé řadě rozhodna ustanovení právního titulu, a pokud tento ničeho neobsahuje, pravidla práva občanského a zákonů lesních, jakož i zásady národohospodářské a lesnicko-technické. Zásada pro všechny služebnosti platící, že služebnost nelze převéstí, platí též pro lesní služebnosti. Ovšem platí zásada tato jen ve příčině výkonu práva samého, nikoliv však ohledně požitků, jimiž oprávněný libovolně naložiti může, ač neodporují-li právu zcizení zvláštní úmluvy.

Zákon lesní obsahuje následující zvláštní ustanovení:

a) Lesy, na kterých váznou služebnosti, musí se netoliko zachovati, nýbrž musí se v nich též přiměřeným způsobem trvale hospodařiti.

b) Jaké mají býti požitky lesní a mnoho-li jich má býti, ustanovuje se v plánu hospodářském, podle pravidel těchto k žádosti oprávněného neb povinníka zřízeném (§ 9 les. z.).

c) Majitel lesa jest povinen les, na kterém služebnost vázne, řádně vzdělávati; nesmí jej špatným hospodařením ke škodě oprávněného zpustošiti aneb v jinou plochu kulturní proměnití. Aby se obapolným přehmatům

předešlo, zřídí se lesnicko-hospodářský plán. V případě, že by se obě strany o tom nedohodly, rozhoduje politický úřad, pokusiv se dříve o narovnání na základě dobrozdání přísežných znalců (nař. min. ze dne 17. října 1856 č. 21.053 a ze dne 17. září 1856 č. 9870).

d) Shledá-li se vůbec aneb při této příležitosti, že se oprávněný a povinník toliko v tom neshodují, jakým způsobem se služebnost, proti níž není žádného odporu, vykonávati má, přísluší rozhodnutí o tom úřadům politickým. Spory ohledně výšky požitků mezi majiteli lesů a oprávněnými nemohou však býti předmětem zakročení správního úřadu ve smyslu § 9 ani předmětem trestního řízení dle §§ 14—18 les. z. (roz. min. vn. ze dne 14. února 1866 časopis »Zeitschr. f. Verw.« 1868 s. 99).

4. Druhy lesních služebností.

a) Práva pastvy pozbyla pěstěním krmiva (jetele) a bramborů, mnoho hnojiva vyžadujícím, ve většině případů své důležitosti. Nezbytné jsou pastviny jen pro hospodářství alpská. Lesu pastva spíše škodí, než prospívá. Práva pastvy jsou různá dle rozlohy, druhu a účelu. V částech lesa k omlazování ustanovených nesmí se pastva lesní provozovati a do ostatních částí lesa smí se jen tolik dobytek honiti, kolik ho tam nalezne potřebné potravy. Místa zahájená (hajiště) mají obnášeti tam, kde se provozuje hospodářství kmenné (na vysoký les), alespoň $\frac{1}{6}$, kde se provozuje hospodářství na nízký a střední les (hospodářství pařezové a prostřední) alespoň $\frac{1}{5}$ veškeré půdy lesní. Držitelé lesů a ti, již mají právo pásti, mají zabraňovati, aby dobytek pastevný do míst zahájených nevníkl a to buď tím, že ustanoví k tomu účelu pastýře aneb jiným způsobem (§ 10 les. z.). Držitel lesa jest v tom případě povinen přispívati a spolupůsobiti, aby dobytek do míst zahájených nechodil, když spolupastvu vykonává (roz. min. orby ze dne 25. června 1877 časopis »Zeitschr. f. Verw.« s. 117). Nebyly-li při nabytí práva pastvy druh a množství dobytek, doba a míra užívání určeny, chrání se 30letá pokojná držba. Právo pastvy nevztahuje se však na prasata a dobytek pernatý a v lesních krajinách na kozy; nečistý, nezdravý a cizí dobytek jest z pastvy vyloučen. Výkon práva pastvy nevztahuje se na jiné požitky. Oprávněný nesmí ani trávu žítí, ani z pravidla majitele ze spolupastvy vyloučiti, tím méně podstatu pastvy porušiti. Kdyby se bylo obávati škody, musí oprávněný svůj dobytek pod dohledem pastýře pásti nechati (§§ 498—502 o. o. z.).

b) Právo sbíratí stelivo lesní. Kde hospodářské pozemky jsou rozkouskovány, půda polní špatná a kde hospodaření ku chovu dobytek a pěstování polních plodin směřuje, tvoří stelivo lesní podklad polního hospodářství. Lesní zákon činí rozdíl mezi stelivem a chvojí. Stelivo, záleží-li ve spadlém listí a jehličí a v mechu, sbíratí se smí toliko hraběmi dřevěnými a není dovoleno rozhrabávati jimi půdu samu a sbíratí ji (§ 11 les. z.); § 12 obsahuje bližší ustanovení ohledně užívání chvoje. Stelivo smí se brátí na témž místě nejvýše každý třetí rok a nesmí se nikdy brátí zároveň stlaní hrabané a kleštěné (hrabanka a chvoj). Užiti však mlází za stelivo jest podle zdání držitelova dovoleno (§ 13 les. z.).

c) Právo brátí dříví z lesa. Právo brátí dříví týká se přímo důchodů držitele lesa a brání racionelnímu hospodářství lesnímu. Držitelové lesů mají oprávněným dříví, které jim náleží, když se byli dříve přihlásili, v náležitý čas vykázati a vytknutá místa zahájená příhodnými znameními hajnými (hájičkami) opatřiti. Den a místo, kdy a kde jim to bude vykázáno,

jakož i to, že místa zahájená jsou vyloučena, mají držitelové lesů oprávněným prostřednictvím obecních představených náležitě oznámiti (§ 14 les. z.). §§ 15, 16—17 les. z. obsahují bližší ustanovení ohledně vykazování a brání dříví, dále ohledně způsobu podsekávání stromů, odvážení dříví z lesa; z pravidla musí se dobývatí dříví na podzim aneb v zimě při sněhu.

α) Dání lesa pod spravidlo. Lesy pod spravidlo dané slouží k ochraně osob, státního a soukromého statku proti lavinám, stržím skal, kamení, zasypaninám a ssutinám půdy a pod. Toto ochranné opatření (spravidlo) spočívá tudíž v přesném předepsání a co možná největším pojištění nutného zvláštního opatrování lesů (§ 19 les. z.). Stromoví nacházející se na ostrovech říčních a veletoků, pokud se náležitá péče mu věnuje, skytá vydatnou ochranu proti útržkům břehů, ba i proti utržení a odnesení celých ostrovů (roz. min. o. ze dne 22. listopadu 1877, časop. »Zeitschr. für Verw.« r. 1878 str. 3). Na březích větších vodotoků, nejsou-li tyto břehy skalnaté, pak na srážech hor, kde se jest svalenin obávati, smí se pěstovati stromoví jen v ten způsob, aby se tím půda nevedla v nebezpečství, a může se dovoliti mýtní pařezů a kopání kořenů jen potud, když se učiní opatření, aby se roztrženina tím způsobená nerozšířila dále (§ 7 les. z.).

a) Dání lesu pod spravidlo může se státi:

aa) z povinnosti úřední, jakmile se jeví nutným ku pojištění osob neb statků jako n. př. k ochraně železnic, léčivých pramenů, budov atd., ježto úřadové z důvodů veřejné bezpečnosti všemu zabrániti musí, co osobám neb majetku škodné neb dokonce nebezpečné jest. Žádá-li někdo za příčinou opatření takového nějaké náhrady, jest předsejiti dlužno dle platných zákonů. Příslušnými ku rozhodování o takových nárocích jsou soudy. Nároky tyto pozůstávají v náhradě zmařené lesní služebnosti, práv poživacích lesních a pod. Dání lesa pod spravidlo, na němž služebnosti lesní (ulesnění) vážnou, nesmí se vlastníkem ke škodě oprávněného státi, nýbrž může jen úřadem býti opatřeno (roz. m. ze dne 4. listopadu 1854 č. 19.320).

bb) Les může býti dán pod spravidlo ku žádosti třetích osob. K tomu jsou oprávněny: místní obce, účastníci neb veřejní úředníci. Dání lesa pod spravidlo má se státi na základě zvláštního komisionelního vyšetření (§ 20 les. z.).

β) Řízení.

Úřad politický má srážím skal, kamení, lavinám, ssutinám půdy a pod. zevrubnou pozornost věnovati a především se postarati, by lesy, jež jsou ochranou proti škodlivým účinkům, náležitě byly opatrovány a v případě potřeby dle § 19 les. z. cestou úřední pod spravidlo dány. Ohledně takových lesů dlužno po zevrubném vypátrání okolností, dání pod spravidlo odůvodňujících (poloha a povaha lesů a ohrožených objektů, posavadní opatření ve příčině hrozících škod a nebezpečí) a po vyslyšení účastníků a místních představených na základě dobrozdání znaleckého zvláštní opatrování lesa naříditi. Nad provedením dání pod spravidlo třeba přesný dozor vésti, pročež úřadové političtí jsou oprávněni pěstování takových lesů na zvláštní osoby k tomu zřízené přeněsti. Při tom třeba zároveň všechny ku zjednání úplné jistoty nutné, se zvláštním pěstěním lesů spojené předpisy, jakož i případné zalesnění, dočasné zastavení neb obmezení služebnosti lesních, vystavění zdí ochranných, zakládání ochranných příkopů,

regulaci vod a pod. zavést. Ke komisionelnímu vyhledávání nechť se obešlou představení místních obcí, všickni účastníci, jakož i potřební znalci. Služebnosti na ochranných lesích váznoucí zastaví se dle potřeby úplně. Ochranné lesy nechť se dle možnosti příslušnými nápisy neb tabulkami označí a do záznamu u každého politického okresního úřadu zanesou (§ 7 nař. min. or. ze dne 2. července 1873 č. 6953). Mezi jednotlivými zeměmi korunními vykazuje Tyrolsko a Vorarlbersko nejvíce lesů pod spravidlo daných (50298 *ha*), pak Korutansko (8913 *ha*), Salcbursko, Krajina, Dalmacie, Dolní Rakousy.

γ) Ochrana železnic.

Stavba železnic krajinami hornatými a lesnatými vyžaduje někdy nutně ku pojištění staveb železničních a dopravy, aby lesy při dráze ležící dány byly pod spravidlo právě tak, jak to § 19 les. z. nařizuje. Dotyčné podnikatelstvo dráhy musí držitelé lesa poskytnouti náhradu, kterou jest dle § 9 lit. c zák. ze dne 14. září 1854 č. 238 ř. z. cestou řízení vyvlastňovacího vyšetřiti a určiti, ježto dání lesa pod spravidlo jeví se jako částečné vyvlastnění ve smyslu § 365 o. o. z., ježto tím držitel lesa dočasně nebo trvalému omezení svého práva vlastnického je podroben. Podnikatelstvo železniční nechť si v takovém případě vymůže nález o tom, může-li les pod spravidlo býti dán, čili nic; na to jest se pokusiti o dobrovolné dohodnutí se mezi majitelem lesa a podnikatelstvem železničním ohledně náhrady; nedocílí-li se toho, nechť se vynese rozhodnutí, že majitel lesa musí sobě dáti líbiti uložené omezení hospodaření ve svém lese proti náhradě, jež se určí soudním odhadem. Toto rozhodnutí označeno budiž výslovně jako nález expropriační. Podnikatelstvo železniční nechť zažádá na základě tohoto nálezu u příslušného úřadu soudního za soudní odhad, jehož předmětem je výše náhrady, již majitelé lesa zapraviti dlužno (výn. min. vn. ze dne 30. prosince 1874 č. 14.005).

e) Právo žítí trávu, které na rozdíl od práva pastvy spojeného s právem vehnati dobytek do lesa jen k žití trávy opravňuje. Práva bráti trávu z lesa nabyta důležitosti pro polní hospodářství malá, zejména v chudých krajinách, kde převládá chov dobytka. Poskytují dělníku možnost několik kusů dobytka držeti, a tak sobě domácí spotřebu mléka, másla, masa ve vlastní domácnosti opatřiti.

f) Jiné služebnosti lesní jsou: právo listí sbírat, pryskyřici oškrabávat, lanýže sbírat a třtinu a rákosí řezati.

5. Příslušnost.

Vzejdou-li při lesích, které jsou nějakou služebností vázány, pochybnosti, nesnáze a rozepře ohledně toho, zdali se na ně vztahují ustanovení v §§ předešlých obsažená, rozhodují o tom úřadové političtí, při čemž cesta právní jest vyloučena. Soudům přísluší rozhodnutí o tom, pozůstává-li služebnost lesní čili nic, jakož i o tom v jaké míře právo služebnosti vykonávati lze. Držitelé lesů, kteří by neuposlechli ustanovení těchto a nařízení úřadů politických, v tomto ohledu vydaných, potrestáni budtež pokutou od 20 do 200 zl. Přestupky, jichž se dopustí ti, kdož mají právo služebnosti lesní, pokládány a potrestány budtež za puch lesní (§§ 60—61 a 62, 18 les. z.). Politické úřady, jakož i lesní technické jim přidělení mají k tomu hleděti, aby lesy, které služebnostmi obtíženy jsou, netoliko byly zachovány, ale aby se v nich způsobem vhodným trvale hospodařilo a aby s nimi dle ustanovení §§ 9—17 les. z. naloženo bylo. Jsou-li okolnosti, dle nichž

souditi se dá, že se vzhledem ku služebnostem s lesem nakládá způsobem, který se těmto ustanovením příčí, jest třeba tomu s použitím trestního ustanovení § 18 les. z. bez prodlení odpomoci (§ 8 prov. nař. k z. les.).

6. Vykoupení služebností.

Lesní služebnosti jsou v mnohém ohledu překážkou racionelního a trvalého lesního hospodaření. Mnohé z nich ohrožují dokonce pěstování lesa. Obtížení lesního majetku věcnými právy užitkovými jest dle zkušenosti stálým pramenem sporů a různých příčin k lesnímu pýchu. Všechny prostředky, které k tomu směřují, aby lesy před přílišným vykořisťováním se strany těch, jimž služebnosti přísluší, chráněny byly, neposkytly úplně pomoci proti zneužívání a poškozování lesního majetku. Z příčin těchto musilo cestou zákonodárnou vykoupení lesních služebností upraveno býti, a to tím spíše, jelikož vykoupení jich s vyvazením pozemků úzce souvisí a na těchže zásadách spočívá. Cís. patentem ze dne 5. července 1853 č. 130 ř. z. bylo vykoupení služebností lesních upraveno. Ustanovením tohoto patentu podléhají:

a) všechna jakkoliv pojmenovaná práva braní dříví a jiných plodin z cizího lesa;

b) práva pastvy na cizí půdě a

c) všechny ostatní služebnosti polní, při kterých buď

α) služební pozemek jest půdou lesní nebo věnován lesní kultuře,

β) aneb, při kterých mezi služebným a panujícím pozemkem vrchnostenský a poddanský poměr panoval. Smlouvy dodávací na určitou dobu uzavřené ohledně pařezů a dříví, jakož i stálé dávky dříví kostelům, farám, školám a nadacím, nebyly tímto patentem dotknuty. Práva předmět tohoto patentu tvořící dlužno úplatně zrušiti, aneb pokud vykoupení provedeno býti nemůže, ve všech směrech ohledně rozsahu místa a způsobu výkonu, doby, trvání a míry požitku atd. tak určití, aby tím co možná největší úlevy pro půdu docíleno bylo (regulace). Vykoupení má jen tehdy zcela nebo z části místa,

αα) když tím obvyklé domácí hospodaření oprávněného nebo povinníka nenahraditelným způsobem ohroženo není,

ββ) když lze tak učiniti bez vážné újmy pro zemědělství a

γγ) když vzájemně oprávnění a povinní se v tom neshodnou, aby na místě vykoupení upravení dotyčných práv nastalo.

V. Lesní úředníci.

Lesní zákon ze dne 3. prosince 1852 č. 250 ř. z. ukládá politickým úřadům povinnost jeho předpisy vykonávati a na hospodářství všech v jich okresech ležících lesů dohlížeti, všechny okolnosti vyšetřiti a svými rozhodnutími zájmy lesní kultury hájiti a proti lesnímu pýchu a všem přeštokům zakročovati. Za účelem řádného vykonávání těchto povinností bylo nutno úřadům těmto odborné orgány přiděliti.

1. Tak byli v jednotlivých zemích koruny v letech 1871—74 zřízeni lesní inspektoři. Tito přiděleni jsou místodržitelství a mají tyto povinnosti: pečovati o to, aby zákon lesní ve všech částech prováděn byl, vyšetřovati stav lesů, podporovati lesní kulturu povzbuzováním a poučováním, míti v evidenci všechny přehledy a výkazy politických úřadů, podávati návrhy a dobrozdání ohledně lesnictví, konečně udíleti rady v ohledu lesnicko-technickém. Aby bezprostředně stav lesů vyšetřiti mohli, musí lesní inspektoři v okresích, jich dohledu svěřených, cestovati.

2. Výnosem min. orby ze dne 27. července 1883 č. 137 ř. z. byli při hejtmanstvích zřízeni lesnicko-techničtí úředníci politické správy. Tento lesnicko-technický personál skládá se z lesních techniků z povolání a hajných politické správy, dále lesních techniků státní správy lesní, kteří zároveň politické správě přidělení jsou, konečně ze soukromých techniků, kterým na základě dobrovolného převzetí agend, technickému personálu lesnímu příslušejících, tento úřad jako úřad čestný jest svěřen. Tomuto lesnicko-technickému personálu správy politické přísluší podporovati politické úřady u vykonávání státního dozoru nad lesy a u provádění zákonů a nařízen lesních odbornou radou, vyšetřováním lesních poměrů, dále podporovati lesní kulturu poučováním držitelů lesů a povzbuzováním, aby vhodná opatření učiněna byla, po případě převzítí nebo řídití správu obecních, společných a jiných lesů.

3. Hospodaření ve větších lesích děje se však z pravidla vlastními hospodáři lesními, kterým potřebný personál ku dozoru a ochraně přidělen býti má (§§ 22—52 les. z.). Veškeré tyto osoby mají býti vzaty v přísahu, pokud jsou zřízeny státními neb obcemi, mohou však i tam, kde je ustanovují držitelé soukromých lesů, do přísahy vzaty býti. Zřízenci lesní, v přísahu vzati, mají, konají-li službu, nositi odznaky služební; ve službě jsou oprávněni též nositi obvyklé zbraně. Zřízenci tito mají povinnost, vyhostiti z lesa každého, jehož zastihnou mimo cestu veřejnou, zavdává-li jeho pobyt v lese příčinu k obavám, dále zatknouti osoby, jež přistihnou při lesním pychu, aneb které jsou podezřelé, známé osoby však jen tenkrát, když se na odpor postaví (§ 52—58 les. z.).

4. Správa lesů a statků státu a veřejným fondům náležejících přísluší dle nař. ze dne 3. dubna 1873 č. 44 ř. z. správcům lesů a statků (hospodářům), ředitelstvím lesů a velkostatků a v poslední stolici ministerstvu orby. Každému správci lesů a velkostatku (lesní, nadlesní) jest správa jistého okresu svěřena. Povinnosti jich vztahují se na zachovávání hospodářských pravidel na základě schválených rozpočtů a na ochranu lesů. Jim k ruce přidělení jsou hajní. Správcové lesní podrobeni jsou ředitelstvím lesů a velkostatků, v čele jichž stojí vrchní lesmistři, jimž opět lesmistři, lesní inženýři, sekretáři, lesní příručí a lesní elevové přidělení jsou. Vrchní řízení přísluší ministerstvu orby, v němž nalézá se oddělení lesnicko-technické s vrchním zemským lesmistrem jako představeným, jemuž vrchní lesní rada, lesní radové a technicky vzdělaní výpomocní úředníci přidělení jsou.

VI. Lesní pych a přestupky lesního zákona.

Nezachovávání a porušení oněch ustanovení lesního zákona, které majiteli lesa předpisují způsob, jakým v lese hospodařiti má a které zakazují vše, co by lesu na úkor bylo, trestají se jako přestupky lesního zákona. Lesním pychem rozumí se protizákonné činy třetích osob, bezpečnost majetku lesního rušící, na které se však pro jich nepatrnost ustanovení práva trestního nehodí (§§ 59—71 les. z.).

Ku přestupkům lesního zákona náleží zejména:

1. svémocné použití lesní půdy k jiným účelům, než ku pěstování dříví; přestupku dopouští se rovněž majitel, který vykácenou část lesa v pěti letech neb v delší úředně povolené lhůtě opět nezalesní (trestem jest pokuta 1—5 zl. z každých 60 arů).

2. Zpustošení lesa: nastalo-li zpustošením nebezpečí, že nebude možno dále dříví pěstovati, obnáší trest rovněž 1—5 zl. za každých 60 arů,

stalo-li se však pěstování dříví naprosto nemožným, může se trest na 10 zl. za každých 60 arů zvýšiti.

3. Hospodaření, kterým by sousední les uveden byl v nebezpečí, že by mohl vzít škodu větry.

4. Nešetření předpisu, že les na půdě, která se snadno rozprašuje, jenom po úzkých pruzích vysekáváti nebo znenáhla mýtití a ihned zase zmladiti dlužno.

5. Dobývání pařezů a kopání kořenů na březích větších vod, když nebylo učiněno opatření, aby trhliny tím způsobené nešířily se dále (trest 20—200 zl.).

6. Majitele lesů, kteří nešetří předpisů daných ve příčině služebností lesních jest potrestati pokutou 20—200 zl. Naproti tomu dlužno protizákonné činy majitelů služebností lesních jako lesní puch trestati. Nešetření předpisů ohledně plavby nebo staveb plavebních trestá se jako přestupek, a sice při nepatrnější škodě vězením od 1 dne do 3 týdnů a při značných škodách vězením od 3 týdnů do 3 měsíců nebo pokutou 100—300 zl., po případě ztrátou oprávněnosti.

Za lesní puch prohlašuje lesní zákon hlavně přestupky majitelů lesních služebností, požární škody zanedbáním potřebné opatrnosti neb jiným způsobem zaviněné, opomenutí oznámení požáru, opomenutí vyzvání místních obyvatelů ku hasení požáru představenými obcí, jakož i neuposlechnutí tohoto vyzvání se strany obyvatelstva místního, dále opomenutí ohlášení škod hmyzem způsobených, neoprávněné sbírání klestí neb suchého dříví, naseknutí stromů, olupování kůry, kopání kořenů, dobývání pařezů, useknutí neb uříznutí vršků, větví a ratolestí, vytahování mladých stromků neb keřů, dobývání drobného dříví, sbírání mízy, neoprávněné braní steliva, přivlastňování prsti, kamení a nerostů vůbec, dále pobyt v lese proti výslovnému zákazu zřízenců lesních, tvoření nových cest, odvádění vod do sousedních lesů, jakož i každé neoprávněné užívání lesní půdy a neoprávněné vehnání dobytka. Okresní hejtmanství ukládá trest vězení neb peněžitě pokuty, při polehčujících okolnostech udělí po případě pouze důtku. Náradí a náčiní neoprávněným způsobem s sebou přinesené případně místnímu fondu chudinskému. Promlčení trestu nastane dle nař. min. vn. ze dne 3. května 1854 č. 84 ř. z. po uplynutí 6 měsíců ode dne, kterého čin byl spáchán. Poškozenému majiteli musí se úplná náhrada poskytnouti (náhrada vztahuje se nejen na cenu odcizeného plodu lesního, nýbrž i na ujmu, kterou majitel zmenšením neb přerušením plodnosti lesa utrpěl). Ve příčině puchu lesního nemá místa stížnost k správnímu dvoru soudnímu ani co do trestu ani co do náhrady (nál. spr. s. dv. ze dne 27. dubna 1889 č. 1548). Řízení ve příčině všech trestních činů proti bezpečnosti majetnosti lesní, které dle všeobecného trestního zákona se trestají, přísluší soudům trestním; trestání přestupků lesního zákona (§§ 18, 41, 44, 51 les. z.), jakož i lesního puchu (§§ 60—67 les. z.) přísluší úřadům politickým.

Lesy obecní jsou lesy, jichž vlastníkem jest obec městská nebo venkovská. Lesní zákon zapovídá v zájmu zachování lesní půdy dělení obecních lesů. Jenom ve zvláštních případech, kdy rozdělení jich jest buď nutnou potřebou neb skytá takové prospěchy, jež nejsou v odporu s péčí o jich zachování, může politický zemský úřad dáti svolení k jich rozdělení (§ 21 les. z.). Téže instanci přísluší rozhodnutí o dělení obecních lesů, děje-li se toto za účelem propachtování a užívání (vým. min. orby ze dne 15. srpna 1873